

НАУКОВА ХРОНІКА

Соціолінгвістична проблематика міжнародних мовознавчих конференцій

12-й міжнародний конгрес з історії мовознавства (Російська Федерація, Санкт-Петербурзький університет, 28 серпня – 2 вересня 2011 р.)

Конференція (12th International Conference on the History of language Sciences, ICHoLS-XII) відбувалась на філологічному факультеті університету. Учасники конференції – дослідники з Європи, Азії, США, Японії, Бразилії та інших країн.

Доповіді учасників містять нову інформацію з історичної соціолінгвістики та історії соціолінгвістики. Наприклад, можна виявити роль соціального чинника в одній із найдавніших лінгвістичних традицій – індійській. Доповідачка Паранджап Бінда з Університету Баранасу (Індія) стверджує, що формування граматичного знання про санскрит було соціально залежним, оскільки жінки не були задіяні в процесах вивчення мови. Своєю думку дослідниця аргументувала тим, що в довгому переліку граматичних праць, написаних упродовж більш ніж 2 тисячі років, не було жодного автора-жінки. Висновок авторки переконує: знання про мову було частиною соціальної політики, своєрідним засобом регулювання доступу до влади через пізнання. Інший аспект проблеми полягав у тому, що жінка не була представлена в ілюстративному матеріалі граматик. Відсутність відповідних прикладів свідчить про сильні традиції патріархату в індійському суспільстві.

На конференції працювало чотири секції, обговорювали питання, які традиційно вивчає історія лінгвістичних учень. Водночас були доповіді, в яких поставали питання розвитку мови чи наукового знання про неї під впливом соціуму.

Перша секція «Європейська лінгвістика від Античності до епохи Просвітництва» розглядала розвиток мовознавчих ідей у період античного мовознавства, в епоху Середньовіччя та Відродження. Див. приклади тем, що висвітлювали формування змісту категорій «білінгвізм» (*Оділь Леклерек*. Лексикографія та структура французької мови у 17 столітті / Університет Провансу, Франція); «кодіфікація» (*Томас Годард*. Роль французької мови в кодифікації англійської (1660–1780) / Кембриджський університет), розкривали взаємодію мови та ідеології (*Чоботова Катерина*. Теорія стандартної мови з позиції офіційної комуністичної пропаганди у Чехословаччині; *Кузнецов Сергій*. Куди веде Марр? (Приховані мотиви лінгвістичних дискусій 1950-х років). Дослідники виявляли зв'язок соціального та індивідуального (*Єрофеева Єлена*. Індивідуальне та соціальне в концепції Льва Щерби та Бориса Ларіна); описували взаємодію мови і влади (*Кіббі Даглас*. Лінгвістичний цензор та поява лінгвістичного абсолютизму у Франції 17 століття) або мови, знання і статі (*Паранджап Бінда*. Історія граматики та жінок).

Друга секція була присвячена питанням розвитку лінгвістичних ідей у XIX столітті. На третій секції «Соціолінгвістика, психолінгвістика, антропологічна лінгвістика: історія вивчення» доповідачі обговорювали питання, пов'язані з формуванням соціологічного підходу в теорії мови. Див. тематику доповідей: *Олівія Уолш*. Ставлення мовців до французької мови у Франції: пуристичне чи помірне? (Кембриджський університет, Великобританія); *Марлен Лоурейро*. Перша португальська граMATика для дівчат, створена автором-жінкою (Португалія); *Вікторія Гуліда*. Мова міста: паралелі та розбіжності у дослідницьких підходах радянської соціолінгвістики 1920-х років та американської соціолінгвістики 1970-х років; *Тетяна Ніколаєва*. Лінгвістика в міжвоєнний період: хаос чи боротьба парадигм? (Російська Академія Наук); *Олена Сімонато*. Радянська фонологія як основа для «мовного будівництва» (Університет Лозанни, Швейцарія).

На пленарних засіданнях виступав керівник дослідницької групи із Університету Лозанни проф. Патрік Серіо. Тема його доповіді: «Якобсон, Волошинов та відмова від причинних зв'язків». Доповідь на тему «Радянська і світова лінгвістики» виголосив російський мовознавець Володимир Алпатов, беручи до уваги тільки ідеї вчених Московської та Петербурзької мовознавчих шкіл.

XXIV Міжнародний конгрес з ономастики (Іспанія, Університет Барселони, 5–9 вересня 2011 р.)

Тематика доповідей на конференції (XXIV International Congress of Onomastic Sciences), яка збирає усіх дослідників світу один раз у три роки, формувалась навколо основної проблеми «Ім'я в щоденному житті», що вже передбачала увагу до соціолінгвістичного аналізу. Адже для опису саме щоденного буття людини придатна корелятивна взаємодія, яку розглядає соціолінгвістика: власна назва і вік, стать, соціогрупа, етнічна належність та ін.

На конференції працювало 12 секцій, виступило більше шестисот дослідників з різних університетів і дослідницьких центрів. Так, учасники термінологічної секції обговорювали апарат ономастики, часто розбіжний у представників різних ономастических традицій. Одна з доповідей секції «Теорія ономастики» присвячена дефініції, предметній сфері, характеристиці і функціям соціономастики, яка є новим напрямом досліджень. Цю доповідь виголосив норвезький професор Аксельберг Ганнштейн з Університету Берген, який стверджував: з огляду на імена як ілюстративний матеріал соціономастики її проблематику краще описувати в контексті соціолінгвістики, що становить інтеграційний напрям досліджень. На секції «Ономастика і лінгвістика» розглянуто взаємодію ідей, які формують сучасну теорію ономастических досліджень. Наприклад, у доповіді проф. Богдана Ажнюка прозвучав виразний соціолінгвістичний компонент: «Переклад власних імен у країнах-наступниках Радянського Союзу: міжкультурні та соціолінгвістичні перспективи». У доповідях цієї секції поставали аспекти формування категорійної бази ономастики, розвиток методики опису її проблем під впливом новітньої мовознавчої парадигми. Зокрема, у доповіді проф. Галини Мацюк «Урбанізм як маркер взаємодії мови і влади в Україні (радянський і пострадянський періоди)» обґрунтовано потребу інтеграції ідей соціолінгвістики, лінгвістичного ландшафту, лінгвокультурології, ономастики тощо.

Доповіді на секції «Ім'я в суспільстві» також мали виразно прикладний соціолінгвістичний зміст, виявляючи роль власних назв у ситуаціях міжособистісної комунікації. Див., для прикладу, кілька тем: *Фелекан Олівіу* «Циганські імена: антропонімічна ідентичність/асиміляція»; *Брилла Ева* «Сучасний погляд на власні імена у Швеції з позиції ідентичності»; *Берґієн Ангеліка* «Культурні виміри метафорично вживаних імен»; *Блутхуфт Герріт, Шрааген Марійн* «Зміни моди на імена в різних поколіннях соціальних класів»; *Лейно Антті* «Чоловік, жінка чи я? Конфліктні ідентичності, підтверджені міжгендерними змінами імен» тощо. Діяли також секції антропономастики, топоніміки, ономастики й історії, ономастики і географії, ономастики і культури, картографії і місцевих назв, ономастики і стандартизаційних процесів, секція каталанської ономастики.

XXV Міжнародний конгрес з ономастики відбудеться 2014 р. (Глазго, Шотландія).

Галина Мацюк

Інформація надійшла до редколегії 07.10.2011